

La veritat crea monstres?

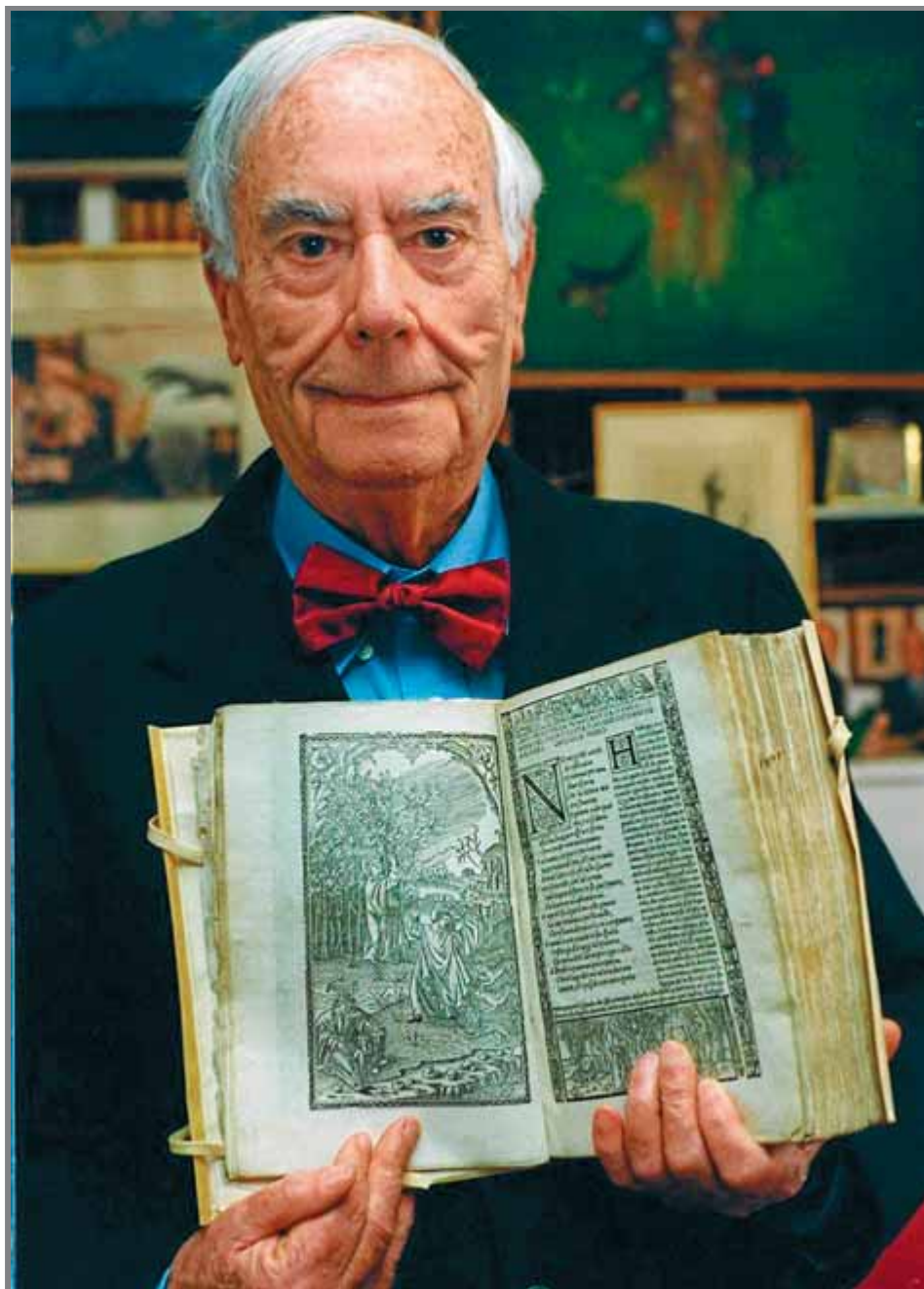
Tinc una amiga escriptora i sé, per experiència, que al cor de qualsevol escriptor hi nia un mentider compulsiu. No un falsari, ni un enredaire, ni un estafador, sinó un fabulista, un modificador de realitats –pròpies o d'altri–. O, si no, de què li vindria escriure? Interpretar qualsevol història segons el seu parer i enginy. Escriure, diuen alguns, és simplement o bé explicar-se les coses un mateix segons la capacitat intel·lectual o bé intentar conformar els diversos sistemes al sistema. Un cop aconseguit aquest procés dialèctic, es passa a provar de narrar-lo, de forma apropiada, a un tercer, el futur lector –com podreu comprovar llegint a d'altres, aquesta exposició no és meva, sinó d'un savi en la matèria.

El primer període del procés és merament cerebral, interioritzat, inofensiu; en un següent i posteriors períodes és quan hi entra el procés fabulista, és quan apareix la interpretació del que s'ha observat, en forma de mentida o, si voleu, d'afirmació conscient d'una cosa que no correspon a la vulgar realitat, que és com vénen a definir la mentida la majoria de diccionaris. Això referint-nos als gèneres artístics, és clar; sense voler entrar, per no caure en la grolleria, en el terreny del periodisme o de la historiografia.

El millor i més genial mentider de la literatura catalana contemporània ha estat, sens dubte, Perucho. En la sorprenent obra de Joan Perucho no hi ha déu que sigui capaç de destriar quina quantitat d'elements, literaris, geogràfics, científics, lingüístics... són verçosos, ajustats a realitat, i quina altra quantitat són mera invenció de l'autor; miracle! No obstant això, sens dubte, cal comptar Perucho entre els millors narradors catalans del segle XX.

He escoltat incomptables i profuses raons del perquè un se sent temptat a escriure i arribar a perpetrar-ho. Hom diu que el més habitual és per superar les pors personals; per decepcions i limitacions humanes –inclosa la mort, limitació concloent i definitiva.

Fa temps, en un periòdic, vaig llegir que el dramaturg valencià Sanchis Sinisterra opinava "Que per molt talent que pugui assolir un escriptor, en origen, l'impuls que el mena a escriure és sempre la incapacitat d'expressar-se d'una altra manera més natural". A pesar d'aquest mancament que, segons Sanchis Sinisterra, perjudicaria irremediablement la creació literària, caldria assumir, calculo jo, que alguns personatges ho hagin fet per traspasar a la humanitat concepcions intel·lectuals que han previst en perill de desaparèixer.

Joan Perucho és un dels autors catalans, i d'allà on sigui, més imaginatius, erudits i personals del segle XX
XAVIER CARRION

É

És virtut prou humanitària anar sempre amb la veritat penjada als llavis? Veracitat i veritat són termes idèntics?

En aquests últims casos podríem atribuir-ho a voluntat de transcendència; l'artista, freqüentment, arriba a caure en la vanitat, sovint fonamentada. Però l'hàbit de mentir no ha de ser essencialment pervers; dins la nostra societat són (som) corrua els amics d'allò tan cristià de la mentida pietosa. En canvi, sí que es pot arribar a la perversió i a l'escàndol a través d'un exercici de la veritat com a valor excoent.

Un clau en treu un altre. És virtut prou humanitària anar sempre amb la veritat penjada als llavis? Veracitat i veritat són termes idèntics? Signifiquen el mateix? No ho crec. Els entusiastes de la veritat, els virtuosos de fer patent la crua realitat em fan més por que gràcia. A través de l'exercici de la mentida, o de l'aproximació a la veritat

(no de l'engany), sovint es pot arribar a un coneixement de la realitat ben acceptable; recordem l'adagi que assegura que un clau en treu un altre. Així, amb l'ús del dubte i de la incertesa (graus menors de la mentida) es pot arribar a extreure un punt de veritat, que amb la insistència per la veritat crua i descarada mai es podria arribar a esclarir; perquè a voltes la veritat és tan ordinària, tan agressiva, tan depriment, que val més, si no ignorar-la, almenys desarmar-la, o confinar-la a la presó dels records. Jo, tot i que els psicoanalistes puguin opinar que aquesta mena de processos creen traumes que tard o d'hora passen factura, vull recordar que Goya opinava que els somnis de la raó també creaven monstres... o no anava per aquí, la cosa? *

Opinió